

III. KAPITOLA

O SPOVEDI

(podľa svätých Otcov)

V nedeľu, deň Pána, zhromažďujte sa, prinášajte Obeť a zúčastňujte sa na Prijímaní, keď sa predtým vyspovedáte zo svojich pokleskov, aby vaša liturgia bola čistá...

(Učenie dvanástich apoštolov XIV)

Spoveď je dobrovoľné ústne odhalenie zlých skutkov, slov a myšlienok, uskutočnené s dojatím, rozhodne, priamo, bez hanby, odvážne pred zákonným duchovníkom.

(Svätý Nikodém Svätohorský,

NEVYHNUTNOSŤ SPOVEDE

podľa svätého Gregora Palamu

Slovo učenia, ktoré pomáha pri spáse našej duše, sa podobá semenu. Ako roľníci najprv poorú pôdu pluhom a až potom zasejú semená, rovnako aj my musíme najprv kultivovať a pripraviť seba, aby sme následne prijali do svojho vnútra nebeské semeno, teda slovo duchovnej stavby.

Ale my nie sme bezdušé a bezcitné polia, aby sme od iných prijímali obrábanie a siatbu. My sme živá a rozumná zem a sami sa musíme pripravovať cez pokánie.

Počiatkom pokánia a našej duševnej kultivovanosti je to, čo dobrovoľne konali tí, ktorí prichádzali k Jánovi, aby sa dali pokrstiť; teda to, čo hovorí Evanjelium, že „Prichádzali k nemu... I krstil ich v Jordáne, zatiaľ čo oni vyznávali svoje hriechy“¹.

To znamená, že vyznanie našich hriechov je počiatkom kultivovanosti našej duše, počiatkom pokánia a našej prípravy, aby sme prijali spasiteľné semeno Božieho slova.

Roľníci vyorávajú zo zeme divé korene a pripravujú ju na prijatie semien a rastlín.

Presne toto spôsobuje aj spoveď v rozumnej pôde, v našom srdci: rozkope ho, z jeho hĺbin vytáhuje zlé vášne, ktoré tam boli ukryté a robí ho vhodným na prijatie svätých semien, aby sa kultivovali cnosti a prinášali plody. Lebo ako zem po páde Adama, teraz už od prirodzenosti, rodí trnie a ďalšiu neúčinnú burinu, rovnako aj naše srdce neprestáva rodiť myšlienky a hanebné vášne zlomyseľnosti, ako aj hriechy, ktoré z nich pochádzajú.

---

¹ Mt 3, 5 – 6. Mk 1, 5.

Z toho dôvodu, bratia moji, je nevyhnutné, aby každý z vás mal svojho duchovného otca; aby k nemu prichádzal s vierou, aby sa pred ním pokoril a spovedal sa mu zo všetkého zlého, čo má vo svojom srdci. Je dôležité, aby ste z duše vykorenili tŕnie a burinu hriechu, ktorú každý z vás pestoval vo svojom vnútri vášnivým a nepozorným životom.

Keď budete mať svoje uši pripravené počúvať slová Svätého Ducha, je nutné, aby ste uverili tomu, čo vám radíme a navrhujeme my, vaši duchovní otcovia, pre úžitok všetkých; a cez naše duchovenské odpustenie a požehnanie sa musíte zmieriť s Tým, ktorý pre svoju nekonečnú ľudomilnosť zatvoril nebesá a zostúpil na zem, aby zasial slová života a semeno spásy do srdca tých, ktorí Ho počúvajú.

Nikto z vás nech nezostane ďaleko od tajomstva spovede, ktorá je počiatkom pokánia. Lebo ako môže niekto ísť ďalej, ako môže napredovať k lepšiemu, keď sa nedotkne ani počiatku cností?

* * *

Ak nevykonáš spoveď a pokánie, nie si hodný prijať ani sväté slovo. Ako prijmeš Telo a Krv Christovu, keď sa najprv neočistíš spoveďou a pokáním, primerane svojim pokleskom?

Preto veľký apoštol Pavol vytrvalo protestuje a hovorí nasledujúce slová: „Každý človek nech sa najprv preskúma a pripraví a potom nech je z čestného chleba a pije zo svätého kalicha. Lebo kto nehodne je a pije, je a pije si na odsúdenie, nakoľko nerozoznáva Telo a Krv Pánovu“¹, teda nechápe, že toto Telo, ktoré je úplne mimo hriechu, neprijme, aby sa usídlilo v človeku, ktorý je ovládnutý hriechom.

---

¹ 1Kor 11, 28.

Skutočne! Keď ani svoje ruky nemôžeš zodvihnúť k Pánovi a pomodliť sa, ak ich nemáš čisté od hriechu¹ a ak nemáme odvahu obrátiť sa k Bohu, pretože nám chýba svedomie, ktoré neodsudzuje², ako prijmem samotného Pána! Ako sa Jeho telo zjednotí s našim, ak sa najprv neomyjeme zo svojich hriechov cez spoveď! Ak milosrdenstvom, mravnou čistotou a zdržanlivosťou, modlitbou, skrúšenosťou a ďalšími skutkami pokánia neočistíme najprv nečistotu, ktorú život v hriechu vytvoril v našej duši!

Pán neprijíma tvoj dar, ak nie si čistý³. Ako potom On svoj dar, Jeho Telo, dá tebe, ak sa predtým neočistíš cez spoveď a pokánie? Čo hovoríš? Boh nechce, aby sme ani Jeho prikázania vyslovovali s nečistými ústami! Lebo je napísané: „Povedal Boh hriešnikovi: Akým právom hovoríš o mojich prikázaniach a berieš do úst môj zákon?“⁴ Boh ti nedovoľuje uchopiť Jeho zákon nečistými ústami! A svoje Telo dá do takýchto úst?

Preto, bratia moji, očistme sa najprv v tele, ústach a mysli. S pokojným a čistým svedomím pristúpme k svätému Prijímaniu!

Mediari, kováči a zlatníci, keď med' obalia zlatom, striebrom alebo akýmkoľvek iným kovom a potom vyleštením jej chcú dať konečnú peknú farbu, predtým dobre oškrabú nádobu, aby ju očistili od každej nečistoty. My, ktorí cez sväté Prijímanie neporovnateľne vyšším spôsobom budeme pozlátení, alebo lepšie povedané zbožštení, o koľko viac sa musíme najprv očistiť od každej telesnej a duševnej nečistoty? My však nežiarime len zvonku, ako pozlátená med', ale až do hĺbin nášho bytia. Ak chceme pristúpiť k Prijímaniu, musíme omyť dokonca aj špinu, ktorá sa na-

---

¹ Pozri 1Tim 2, 8.

² Pozri 1Jn 3, 21.

³ Pozri Mt 5, 24.

⁴ Ž 49, 16.

chádza v hĺbke našej duše. Lebo len tak prijímame pre našu spásu!

Ale ak pristupujeme k Prijímaniu s ľstivosťou v duši bez spovede, bez toho, aby sme prijali odpustenie hriechov od duchovníka, ktorému bola Bohom daná moc „zväzovať a rozväzovať“ naše hriechy, skôr, ako sa vrátíme k Bohu, skôr, ako sa napravíme spôsobom, ktorý vyžaduje zbožnosť, vtedy určite prijímame na odsúdenie našej duše, aby sme získali večné utrpenie. Tak sa vzdáľujeme od Božieho zľutovania a Jeho zhovievavosti voči nám, pretože apoštol Pavol hovorí: „Zneuctil si Božieho Syna, čestnú krv Nového Zákona si považoval za obyčajnú a potupil si Ducha blahodati“¹.

Ukážme sa hodní prijať najsvätejšie Dary s pokáním. Cez skutky pokánia sa odovzdajme Tomu, ktorý má moc urobiť nás z nehodných hodnými. Tak pristupujme k svätému Prijímaniu s neochvejnou nádejou a vierou, dávajme pozor nielen na to, čo vidíme, ale aj na to, čo nevidíme. Lebo čestný Chlieb je závesom, ktorý zakrýva Božstvo. Toto má na mysli apoštol Pavol, keď píše, že Pán Isus „nám otvoril novú a živú cestu cez záves, teda cez svoje telo“².

Bratia moji, k Prijímaniu „pristupujme s úprimným srdcom, pevnou vierou a čistou dušou, vyslobodení od každej výčitky svedomia za všetky naše zlé skutky“³.

ZVÍŤAZ NAD HANBOU...

podľa svätého Jána Zlatoústeho

S i hriešny? Poď do Cirkvi. Pokľakni, zaplač. Vyznaj sa pred Božím kňazom zo svojich hriechov.

---

¹ Žid 10, 29.

² Žid 10, 20.

³ Žid 10, 22.

Povedz ich tu, aby si tam nebol odsúdený a zahanbený pred tisíckami anjelov. Povedz mi, čo je prednejšie: tu v chráme a len pred tvojím duchovným otcom, alebo tam pred toľkými tisíckami?

Naozaj, hanbíš sa a červenáš sa preto, že sa máš vyspovedať zo svojich hriechov? Aj keby si bol dokonca prinútený vyznať sa zo svojich hriechov verejne a ponížiť sa pred všetkými prítomnými, ani vtedy by si sa nemal hanbiť. Hanba nech ti bráni konať hriech a nie sa z neho vyspovedať.

Váhaš, ustupuješ? Viem, že naše svedomie neznáša spomienku na hriechy. Na ich pripomínanie si reaguje naša duša tak, že sa vzpiera ako neskrotné a nepoddajné žriebä. Ty sa však nepoddávaj, ale skroť svoju dušu, upokoj ju a presvedč, že ak sa nevyspovedá teraz, všetko vyzná tam, kde bude väčší trest, kde bude väčšia potupa. Tam bude všetko naše zlo odhalené pred zrakom celého sveta, ak ho tu nestihnú vymazať.

Nie je hanba, keď odsúdiš svoje hriechy, je to spravodlivosť a cnosť. Ak by to nebolo cnosťou, Boh by za to nedával odmenu.

Akú odmenu má spovedať? Počúvaj, čo hovorí prorok Izaiáš: „Najprv ty vyznaj svoje hriechy, aby si bol ospravedlnený“¹. Ó, aká veľká je ľudomilnosť Pána! Nepovedal: „Aby si nebol potrestaný“, ale zdôrazňuje: „Aby si bol ospravedlnený“. Nebolo by postačujúce pre spovedajúceho sa, Pane, že ho nepotrestáš? Urobíš ho aj spravodlivým? Isteže, urobím ho spravodlivým!

A kde to ukázal? Na príklade zbojníka! Na jedinej vete, ktorú vyslovil zbojník svojmu spoluodsúdencom: „Nebojíš sa Boha?... My sme spravodlivo odsúdení, lebo pykáme za to, čo sme vykonalí...“ Spasiteľ mu povedal: „Dnes budeš

---

¹ Iz 43, 26.

so mnou v raji“¹. Nepovedal mu: „Vyslobodím ťa od tres-
tu“, ale privádza ho do raja ako spravodlivého!

Kto by sa hanbil vykonať to, čím sa stáva spravodlivý?
Kto by váhal vyznať svoje hriechy, keď z nich bude vyslo-
bodený?

Či snáď Boh nepozná tvoje hriechy, ak ich ty neodha-
líš? Teda, čo získaš, keď ich nevyznáš? Ale ak sa z nich ty
vyspovedáš, On na nich zabudne. Počúvaj opäť, čo nám
hovorí: „Ja som Boh, svojou láskou vymažem tvoje hriechy
a nebudem na nich pamätať; ale ty na nich pamätaj a potom
prídeš, aby som ťa súdil. Najprv ty hovor svoje hriechy, aby
si sa stal spravodlivým“².

... Keď padneš do hriechu, nečakaj, že ťa bude kontro-
lovať niekto iný, ale skôr, ako budeš odsúdený, ty odsúd
sám seba za svoje skutky... Spoveď nie je to, že odsúdime
seba samého po kontrole iného, ale najprv my odsúdme
seba samého a nečakajme, aby nás iní kontrolovali...

„... VYMAŽ VŠETKY MOJE NEPRÁVOSTI“

podľa svätého Jána Zlatoústeho

Keď sa spovedáme, nestačí povedať: „Som hriešny“,
ale musíme si spomenúť na každý hriech samostatne. Ako
oheň, keď zasiahne tŕnie, presne tak aj myšlienka, keď si
neustále pripomína naše poklesky, ľahko ich zničí...

... Neuspokoj sa s tým, že sa vyspovedáš len zo smil-
stva a iných hriechov, ktoré sú evidentné alebo sa stávajú
poznateľné aj pre iných, ale musíš zhromaždiť a vyspove-
dať sa aj zo svojich zlých myšlienok, ohovárania, odsudzo-
vania, samolúbosti, nevraživosti a všetkých podobných
hriechov, pretože oni spôsobia veľké odsúdenie!

---

¹ Lk 23, 40 – 43.

² Iz 43, 25 – 26.

Lebo aj klebetník bude uvrhnutý do pekla a pijan nemá žiaden vzťah s Nebeským kráľovstvom! Ten, kto nemiluje svojho blížneho, stavia sa proti Bohu do takej miery, že aj keby sa stal mučeníkom, mučeníctvo mu neprinesie žiaden úžitok! Ten, kto zanedbáva svoju rodinu, zaprel vieru; ale aj ten, kto sa nezaujíma o chudobných, bude hodený do pekelného ohňa.

V mnohom sme vinní. Kto je napríklad čistý od chamtivosti? Nesústred'uj sa len na množstvo, pretože aj za najmenšie množstvo budeme rovnako potrestaní. Túto pravdu maj na mysli a kajaj sa.

Kto je oslobodený od vyslovovania nadávok? Ale toto nás vedie do pekelného ohňa¹. Kto tajne nezlorečil svojmu blížnemu? Kto nezažil pýchu? Ten je najnečistejší zo všetkých!² Kto niekedy nepozrel na ženu so smilnými očami? Ten je dokonalý smilník!³ Kto sa neprávom nenazlostil na svojho blížneho? Ten je natoľko vinný, že bude odsúdený v deň súdu⁴. Kto neprisahal? Ten patrí diablove! Kto niekedy neporušil svoju prísahu? Ten ešte viac patrí diablove! Kto neslúžil mamone? Ten padol z miesta pravého Christovho služobníka!

Obráťme svoju pozornosť na dušu a vykonajme s ňou dialóg za naše slová, skutky a myšlienky. Preskúmajme, ktoré slovo sme zle vyslovili na ohováranie, hanobenie alebo nadávku; aká myšlienka podnietila oko k zhýralosti; ktorá myšlienka sa stala skutkom a spôsobila nám škodu cez ruky, jazyk alebo dokonca oči.

Ešte viac by som mohol menovať. Ale toto postačuje a má schopnosť priviesť k dojatiu toho, kto sa ešte nestal kameňom a nie je celkom bezcitný.

---

¹ „Kto by povedal: Blázon!, podlieha ohnivému peklu“ (Mt 5, 22).

² „Každý pyšný v srdci je nečistý pre Pánom“ (Prísl 16, 5).

³ „Každý, kto žiadostivo pozerá na ženu, už scudzoložil s ňou vo svojom srdci“ (Mt 5, 28).

⁴ „Každý, kto sa hnevá na svojho brata, podlieha súdu“ (Mt 5, 22).

Nemysli si, že tieto tvoje hriechy sú malé a bezvýznamné. Všetky zhromaždi a napíš ich akoby do knihy. Keď ich tak napíšeš a vyspovedáš sa z nich, Boh ich vymaže. Keď ich ty nenapíšeš, Boh ich zapíše a bude žiadať od teba zodpovednosť. Je preto omnoho lepšie, aby sme ich my zapísali a Boh nám ich odpustí, ako keby sme na nich my zabudli a pripomenul by nám ich Boh v deň súdu...

**„AK INÝM ODPUSTÍTE HRIECHY,
AJ VÁM BUDE ODPUSTENÉ...“**

podľa svätého Jána Zlatoústeho

Lod' nášho života je často zmietaná, bratia. Ponáhľajme sa preto zachrániť ju skôr, ako sa potopí. Lebo ako na mori, keď prichádza búrka a vlny sa dvíhajú zo všetkých strán, loď sa potápa, rovnako aj naša duša... Rýchlo sa potápa, ak nemá niekoho, kto by jej dal pomocnú ruku!

Boh nenechal zostúpiť anjelov z nebies, aby z nich urobil učiteľov ľudí, pretože oni by nás nemilosrdne napomínali, lebo sú podľa prirodzenosti vyšší a nepoznajú ľudské slabosti... Boh nám dal smrteľných ľudí za kňazov a učiteľov, aby chápali naše slabosti.

A tak kňazi, hoci ešte bývajú a pôsobia na zemi, majú vo svojich rukách riadenie našich nebeských záležitostí a takú moc, ktorá nebola daná ani nebeským mocnostiam. Lebo Boh nikdy nepovedal anjelom: „Čokoľvek zviažete na zemi, bude zviazané v nebi, a čokoľvek rozviažete na zemi, bude rozviazané v nebi.“¹

Skutočne! Všetku moc súdiť nás odovzdal Otec Synovi². Ale vidím, že Syn ju zveril kňazom.

„Na katedru Christa“ teda zasadli kňazi, pretože prijali službu pokračovať v Jeho učení. Preto apoštol Pavol hovorí:

---

¹ Mt 18, 18.

² Pozri Jn 5, 22.

„Sme Christovi vyslanci a akoby vám Boh dával prikázania cez nás“¹. To znamená, že to, čo tu konajú kňazi, tam potvrdzuje Boh a prijíma rozhodnutia svojich služobníkov! Je bláznovstvo, ak niekto pohŕda duchovnou mocou kňazov, bez ktorej nie je možné dosiahnuť spásu, ani blahá, ktoré nám Boh prisľúbil.

Nevidíte, že pozemským panovníkom sa podriaďujú všetci, dokonca aj tí, ktorí sú napríklad súdenci, sú vyšší ako sudcovia, pokiaľ ide o pôvod, spôsob života a rozvahu? Avšak kvôli kráľovi, ktorý ich ustanovil, nerozmýšľajú o ničom z toho. Vážia si rozhodnutie vyššieho panovníka, akýkoľvek je to človek, ktorý dostal moc vládnuť.

Keď smrteľný človek ustanoví niekoho iného, máme strach pred tou osobou, ale keď Boh prijíma a chirotonizuje niekoho, pohŕdame chirotonizovaným, nadávame mu a spôsobujeme mu nekonečné zlo! A hoci nám bolo zakázané odsudzovať svojich bratov, brúsime svoj jazyk proti duchovníkom! Nevieš, že privolávaš na seba najstrašnejší Boží súd, keď takto odsudzuješ?

Hovorím to nie preto, aby som súhlasil s tými, ktorí nehodne vykonávajú duchovenskú službu; ba naopak, veľmi ich ľutujem a plačem nad nimi. Ale nemôžem povedať, že je správne, aby pastierov súdili veriaci, a už vôbec nie tí, ktorí tomu nerozumejú a sú mimo cirkevného diania.

Aj keď kňazi sú dokonca veľmi zvrhlí, Svätý Duch bude pôsobiť vo všetkom, v čom chce a pošle svoje dary. Lebo ani čistý počas vykonávania svätých tajín nepriťahuje blahodať Svätého Ducha pre svoju čistotu. Božia blahodať je tá, ktorá spôsobuje všetko... Ani anjel, ani archanjel nemôže dosiahnuť to, čo sa dáva od Boha. Všetko uskutočňuje Otec, Syn a Svätý Duch. Kňaz len požičiava svoj jazyk a dáva svoju ruku! Lebo by nebolo spravodlivé, aby pre zlo jedného bolo uškodené tým, ktorí s vierou pristupujú k tajinám našej spásy...

---

¹ 2Kor 5, 20.

„ŠTYRI LIEKY DUŠE“

podľa svätého Kozmasa Etolského

Kresťania! Ak chcete uzdraviť svoju dušu, sú vám potrebné štyri veci.

Uzavrieme dohodu? Od chvíle, kedy ste sa narodili, až doteraz, všetky hriechy, ktoré ste vykonali, vezmem na svoj krk a vaša urodzenosť nech si nechá štyri vlasy. A čo urobím s vašimi hriechmi? Mám jeden kanál a budem ich hádzať dnu. Čo je to za kanál? Je to milosrdenstvo nášho Christa!

Prvý vlas je, keď sa chcete spovedať, hlavným základom je odpúšťať nepriateľom. Robíte tak? – Robíme, Boží svätý. – Dostali ste prvý vlas.

Druhý vlas je nájsť si duchovníka dobrého, vzdelaného, cnostného, aby ste sa pred ním spovedali a hovorili mu všetky svoje hriechy. Keď máš 100 hriechov a duchovníkovi povieš 99, hoci len jeden neodhalíš, všetky zostávajú neodpustené.

Preto, kresťania moji, keď sa spovedáte, hovorte všetky svoje hriechy jasne a úprimne. Najprv povedz svojmu duchovníkovi: Otče môj, pôjdem do pekla, pretože nemilujem Boha a svojich bratov. A potom povedz všetko, čo trápi tvoje svedomie. Hľa, dostal si druhý vlas.

Tretí vlas je, keď sa spovedáš a duchovník sa ťa opýta: „Dieťa moje, prečo konáš tieto hriechy?“ – ty dávaj pozor, aby si neodsudzoval iného, ale seba samého a povedal: Toto som vykonal so zlým úmyslom. Ťažké je odsúdiť seba samého? Nie. – Dostal si tretí vlas.

Máme aj štvrtý. Keď ti duchovník povolí odísť, rozhodni sa s pevným presvedčením a rozhodnutím radšej

preliať svoju krv, ako zhrešiť. Robíš tak? – Samozrejme. –
Dostal si aj štvrtý vlas.

Tieto štyri veci sú tvoje lieky: odpúšťať svojim nepriateľom, úprimne sa spovedať, odsudzovať seba samého a rozhodnúť sa viac nehrešiť...

Ten, kto umiestni do svojho srdca tieto štyri veci, ktoré sme povedali, zveční túto hodinu, je zachránený. Ale bez nich aj keby si vykonal tisíce dobrých skutkov, vedie to do pekla...